

การพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู Development of Risk Management Quality Assessment Graduate Training in Faculty of Education

ดวงใจ ชนะสิทธิ์*
Duangjai Chanasit

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง 242 คน ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภาคการศึกษา 1/2555 อาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศประจำโปรแกรม อาจารย์นิเทศทั่วไป และผู้อำนวยการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การสำรวจและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกปัจจัยเสี่ยงเป็น 4 ด้านคือ ด้านการพัฒนาตนเอง และแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา พบว่าความเสี่ยงที่จะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกคือนักศึกษาไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการนำเสนอโครงการวิจัย ด้านการปฏิบัติทางด้านเวลาปฏิบัติงานพบว่าความเสี่ยงที่จะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกคือนักศึกษามีโอกาสได้เข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย ด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์พบว่าความเสี่ยงที่จะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกคือนักศึกษานำเสนอโครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ต่อเนื่อง รวมไปถึงด้านเอกสารและผลการประเมินและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าความเสี่ยงที่จะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกคือ อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ข้อเสนอแนะนักศึกษาไม่ครอบคลุมประเด็น 2) การเปรียบเทียบปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามเพศ โปรแกรมวิชา และขนาดสถานศึกษาที่ฝึกสอน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ระบบการบริหารความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่าส่วนใหญ่ใช้การควบคุมความเสี่ยง การถ่ายโอนความเสี่ยง การยอมรับความเสี่ยง รวมถึงการสร้างมาตรการจัดการความเสี่ยง

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง/ การประกันคุณภาพ/ ประสบการณ์วิชาชีพครู

* อาจารย์ ดร. กลุ่มพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Abstract

The purposes of this research were 1) Survey and risk analysis of quality assurance graduate teacher training experience. 2) Development of risk management and quality assurance professional experiences in graduate school. The samples where the respondent were students' professional experiences semester 1/2556, teachers, supervisors and director of the school with the total of 242. The research tools used in the questionnaire. The data was analyzed by using frequency, percentage, means, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and paired tests using Scheffe's method.

The research findings revealed that : 1) The survey and risk analysis of the quality graduates 4 risk factor. The development and practice of students in general. Found that the risk is to be taken as the first one, students do not understand the statistics, or the use of qualitative research techniques and presentation of a research project. Practical aspects of the work at the risk to take the first one, students have the opportunity to participate in the development of minority communities. The teachers and staff treat supervisors found that the risk to the project is the first scholar to develop learners' discrete events. Including the documentation and evaluation, and training teachers found that the risks must be taken is the first one I made suggestions student supervisors are not covered. 2) Comparison of risk factors for ensuring quality teacher training graduates by gender, education program and the coaches found a significant difference statistically significant at the .05 level. 3) Systems, risk management, quality assurance in teacher training graduates found most use to control risk, transfer risk, the risk, including the creation of a risk management measure.

Keywords: Risk Management/ Quality Assessment/ Training in Faculty of Education

บทนำ

ปัจจุบันกระแสแห่งการก้าวสู่อาเซียน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของประเทศมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นานาประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงต้องเร่งปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการหล่อหลอม เยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ ทั้งนี้ปัจจัยหลักประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพครูซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการ ขับเคลื่อนให้การปฏิรูปข้างต้นประสบความสำเร็จ

(Reimers, 2003) กล่าวคือ ถ้าครูมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ และตั้งใจสอนสั่งผู้เรียน อย่างเต็มความสามารถ จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กไทย เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี เก่ง ฉลาด มีศักยภาพ มีความสุขและสามารถแข่งขันกับทุกประเทศได้อย่าง มีประสิทธิภาพ (Reimers, 2003)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาปัญหาครูใน ภาพรวมพบว่าครูมีปัญหาลึกในสามด้านคือ 1) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน 2) การมีหนี้สิน

สิ้นพันธุ์ และ 3) ภาวะการขาดแคลนครูโดยเฉพาะในสาขาที่สำคัญ อย่างไรก็ตามปัญหาด้านคุณภาพของครูที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการประสบความสำเร็จอย่างสูงในการนำคนเก่ง คนดี มีความรู้เข้าสู่วิชาชีพครู โดยคัดเลือกจากนักเรียนที่เก่งที่สุดของแต่ละจังหวัดให้เข้ารับทุนเพื่อศึกษาต่อในสาขาอาชีพครู (พทุทธิศิริบรรณพิทักษ์, 2546) และจากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาภายนอก พบว่า สถานศึกษา ครู นักเรียน ที่ได้มาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ดีมีสัดส่วนส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ และส่วนน้อยอีกหนึ่งส่วนอยู่ในระดับต้องปรับปรุง คุณภาพการศึกษายังมีความแตกต่างกันสูง

ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการให้การศึกษาเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการ และประสบการณ์ ตลอดเป็นผู้มีความเสียสละ ดูแลเอาใจใส่ สั่งสอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันเป็นหนทางแห่งการประกอบ อาชีพเลี้ยงคุณตนเอง รวมทั้งนำพาสังคมประเทศชาติ ก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง (ประชิด สุกุณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์, 2549) ครูผู้สอนจึงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเรียนรู้เทคนิควิธีการที่จะพัฒนาการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย (โกศิษฏ์ เปลรินทร์, 2552) การจัดการเรียนรู้ต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยครูมีหน้าที่เอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (เอียน สมิธ และอนงค์ วิเศษสุวรรณ, 2550)

นอกจากนี้ยังพบว่าแนวโน้มคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2562) ซึ่งเป็นผลการ

วิจัยพบว่าคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู ด้านภาวะผู้นำการพัฒนาการศึกษา และด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (เจริญวิเศษ สมพงษ์ธรรม และคณะ, 2553) นอกจากคุณภาพของครูแล้ว คุณภาพของการผลิตบัณฑิตต้องผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต สังคม และประเทศชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอน กิจกรรมนอกหลักสูตร สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และสิ่งสนับสนุนวิชาการด้านอื่นๆ เพราะการผลิตบัณฑิตให้เป็นครูนั้น บัณฑิตจะต้องเป็นครูมืออาชีพ มืออาชีพในการสอนนักเรียนเกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน วิธีการสอนจะแตกต่างกัน คำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถและเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน

ปัจจุบันบุคคลที่จะทำอาชีพนี้จะต้องได้ไปประกอบวิชาชีพครูด้วย ดังนั้นการที่สถาบันทางการศึกษาที่จะผลิตบัณฑิตทางการศึกษาจะต้องคำนึงถึงพันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษาคือการผลิตบัณฑิต ให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด ทั้งนี้เครื่องมือให้การบริการจัดการให้องค์กรไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จนั้นมีเครื่องมือบริหารจัดการหลากหลายและเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการบริหารคือการบริหารความเสี่ยง เมื่อสถาบันการศึกษาต้องดำเนินงานตามพันธกิจ ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มีพันธกิจคือให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดินฯ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษ ส่งเสริม

วิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครู และส่งเสริมวิทยฐานะครู และจากการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในและภายนอกของมหาวิทยาลัยพบว่าการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษายังขาดการบูรณาการกับการบริหารความเสี่ยง หรือมีการดำเนินงานการบริหารความเสี่ยงแต่ก็ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ทั้งนี้ระบบของการบริหารความเสี่ยงจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนโดยเริ่มตั้งแต่ค้นหาความเสี่ยงภายในองค์กรก่อนว่ามีความเสี่ยงอะไรบ้าง วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานแต่ละช่วงของแผนหรือโครงการ หลังจากนั้นมีการประเมินความเสี่ยงเพื่อพิจารณาถึงผลกระทบและโอกาสที่จะเกิดขึ้นของความเสี่ยงนั้น ขั้นตอนต่อไปคือการรับมือกับความเสี่ยง ซึ่งเป็นการตัดสินใจว่าจะรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรจึงจะเหมาะสมซึ่งจะทำได้โดยการทำให้เบาบางลง การหลบเลี่ยงหรือการส่งต่อ แบ่งปันหรือคงไว้เช่นเดิม และกระบวนการควบคุมความเสี่ยงเป็นกระบวนการสุดท้ายของการบริหารความเสี่ยง จากที่กล่าวมาได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาครูที่มีต่อคุณภาพของการจัดการศึกษารวมไปถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรในคณะครุศาสตร์ และเป็นอาจารย์ผู้สอน จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยบูรณาการทฤษฎีเชิงระบบ ของ แคทซ์และคานัน (Katz and Kahn, 1978) มาใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รวมไปถึงนำหลักการบริหารความเสี่ยง 4T's Strategies ของเกรย์และ

ลาตัน (Gray and Larson, 2006) มาใช้ในการบริหารความเสี่ยง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูและหลักการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (เจริญวิเศษ สมพงษ์ธรรม และคณะ, 2553) ประกอบกับหลักการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาเป็นตัวแปร เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1/2555 จำนวน 307 คน อาจารย์ที่เลี้ยงจำนวน 185 คน อาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมจำนวน 45 คน อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปจำนวน 37 คนและผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 619 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (1970: 607-610) ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนขนาดตัวอย่าง 242 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามสัดส่วนของผู้ให้ข้อมูลและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ตามตาราง ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	307	120
อาจารย์พี่เลี้ยง	185	72
อาจารย์นิเทศประจำโปรแกรม	45	18
อาจารย์นิเทศทั่วไป	37	14
ผู้อำนวยการโรงเรียน	45	18
รวม	619	242

ตัวแปรในการวิจัย

2.1 สถานภาพส่วนบุคคล (เพศ โปรแกรมวิชา และขนาดสถานศึกษา)

2.2 ปัจจัยความเสี่ยงด้านการพัฒนาตนและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา

2.3 ปัจจัยความเสี่ยงด้านการปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน

2.4 ปัจจัยความเสี่ยงด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

2.5 ปัจจัยความเสี่ยงด้านเอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

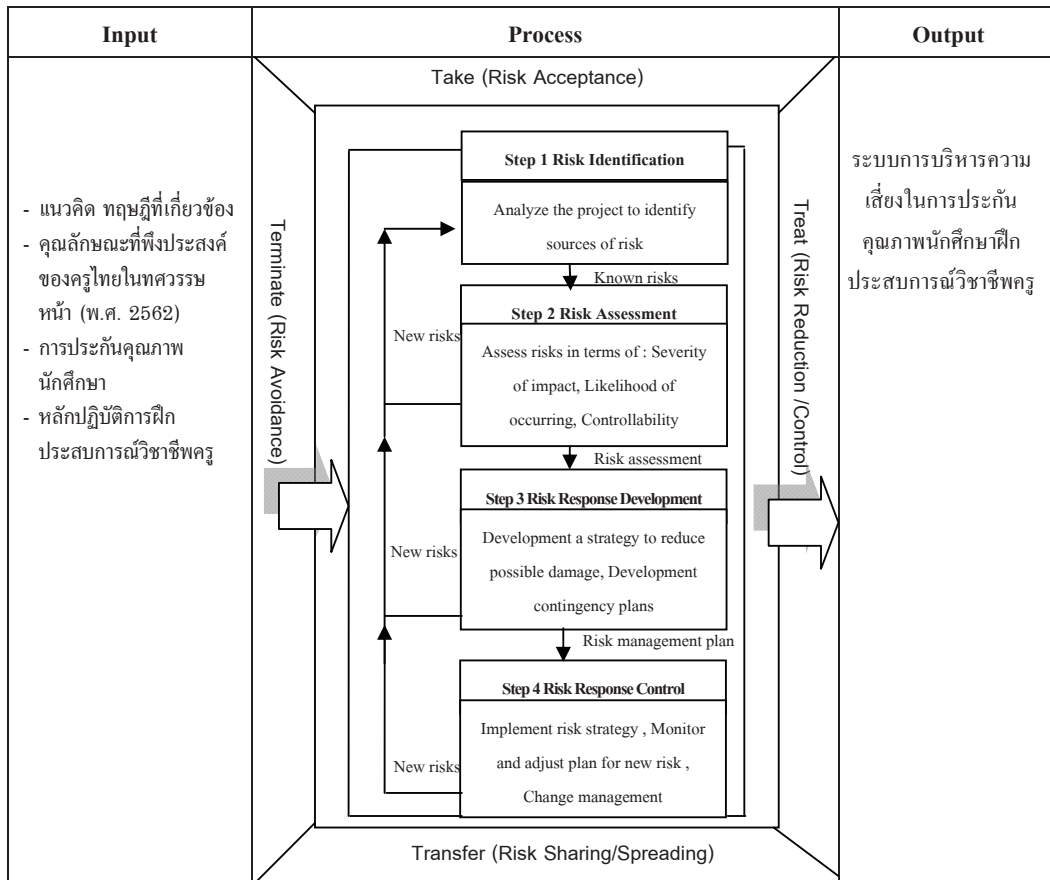
ปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามเพศ โปรแกรมวิชา และขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากองค์ความรู้ในเรื่องของการบริหารความเสี่ยง โดยบูรณาการทฤษฎีเชิงระบบของ แคทซ์และคาห์น (Katz and Kahn, 1978) หลักการบริหารความเสี่ยง 4T's Strategies ของ เกรย์และลาสัน (Gray and Larson, 2006) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูและหลักการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม และคณะ, 2553)

ปัจจัยความเสี่ยงด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยความเสี่ยง และการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์ โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ มาวิเคราะห์และสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย

2. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา นำเครื่องมือที่สร้าง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งทางด้านความตรงเชิงเนื้อหา

สำนวนของภาษาด้วยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน มาหาความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1984: 161) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ทั้งฉบับ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.970 และเมื่อแยกรายด้าน 4 ด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา จำนวนข้อคำถาม 18 ข้อ มีค่าความ

เชื่อมั่น 0.981 ด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน จำนวน ข้อคำถาม 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.893 ด้านเอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวนข้อคำถาม 14 ข้อ มีความเชื่อมั่น 0.973 และด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ จำนวนข้อคำถาม 22 ข้อ มีความเชื่อมั่น 0.982

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์นิเทศก์ประจำ อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป และครูพี่เลี้ยงตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ จำนวน 242 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 219 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.50

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐานและการวิเคราะห์ความเสี่ยง การจัดลำดับความเสี่ยง การจัดลำดับความเสี่ยง ใช้การคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้การวิเคราะห์ค่าที (t-test) และความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างนำไปทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

1. การสำรวจและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
  - 1.1 การวิเคราะห์กลุ่มปัจจัยความเสี่ยงภาพรวมในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษาเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับแรกที่จะต้องบริหารจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 17.90 รองลงมาคือปัจจัยความเสี่ยงด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และ 8.10 ตามลำดับ

สำหรับการวิเคราะห์โอกาส ผลกระทบ และการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงพบว่า

1) ด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงที่มีโอกาสและผลกระทบสูงที่จะต้องบริหารจัดการก่อนอันดับแรกคือนักศึกษาไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการนำเสนอโครงการวิจัย ร้อยละ 35.60 และนักศึกษาทำแผนการเรียนรู้อันสูงเพื่อส่งครูพี่เลี้ยงกะทันหันหรือทำเมื่อทราบ ร้อยละ 27.30 รวมไปถึงนักศึกษาขาดทักษะการเขียนโครงการทางวิชาการฝึกอาชีพและกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษา ร้อยละ 24.20 ตามลำดับ

2) ด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงที่มีโอกาสและผลกระทบสูงที่จะต้องบริหารจัดการลำดับแรกคือนักศึกษามีโอกาสได้เข้าไปร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย ร้อยละ 24.20 และงานบริหารของโรงเรียนมีมากกว่างานที่สอน ร้อยละ 15.80 นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลาที่คณะครูกำหนด ร้อยละ 13.50 ตามลำดับ

3) ด้านเอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงที่มีโอกาสและผลกระทบสูงที่จะต้องบริหารจัดการก่อนอันดับแรกคือนักศึกษานำเสนอโครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 29.20 นักศึกษามีทักษะในการวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมหลักการวัดและประเมินผล ร้อยละ 24.10 และนักศึกษานำบันทึกการประชุมไม่เป็นปัจจุบัน ร้อยละ 22.80 ตามลำดับ

4) ด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ พบว่าปัจจัยความเสี่ยงที่มีโอกาสและผลกระทบสูงที่จะต้องดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยงอันดับแรกคืออาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ข้อเสนอแนะไม่ครอบคลุมประเด็น ร้อยละ 21.30 และอาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมมีเวลาไม่เพียงพอในการเสริมเข้มการสอนวิชาเอก-โท ให้กับนักศึกษาเพื่อเตรียมออก

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ร้อยละ 15.60 รวมไปถึงอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปไม่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามเพศ โปรแกรมวิชา ขนาดสถานศึกษาที่ฝึกสอน แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามเพศ

ปัจจัยความเสี่ยง	เพศ	n	X	S.D.	t	Sig	n=219
- การพัฒนาตนและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา	หญิง	89	0.21	0.58	2.268*	.024	
	ชาย	128	0.46	0.91			
- การปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน	หญิง	89	0.33	0.71	2.126*	.034	
	ชาย	130	0.56	0.86			
- การปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์	หญิง	89	0.35	0.74	2.147*	.033	
	ชาย	127	0.61	0.94			
- เอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	หญิง	89	0.31	0.65	0.303	.762	
	ชาย	130	0.34	0.65			
รวม	หญิง	89	0.30	0.62	1.877	.061	
	ชาย	126	0.47	0.72			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามเพศภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัจจัยความเสี่ยงด้านการพัฒนาตนและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา ด้านการปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ก็มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามโปรแกรมวิชา

ปัจจัยความเสี่ยง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การพัฒนาตนและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5.66	6	0.94	1.58	.156
	ภายในกลุ่ม	87.12	146	0.59		
	รวม	92.79	152			
การปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	12.21	6	2.03	3.24*	.005
	ภายในกลุ่ม	92.31	147	0.62		
	รวม	104.52	153			
การปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์	ระหว่างกลุ่ม	11.93	6	1.99	2.92*	.010
	ภายในกลุ่ม	98.57	145	0.68		
	รวม	110.51	151			
เอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	4.27	6	0.71	1.67	.130
	ภายในกลุ่ม	62.34	147	0.42		
	รวม	66.61	153			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	6.33	6	1.05	2.29*	.030
	ภายในกลุ่ม	66.24	144	0.46		
	รวม	72.58	150			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำแนกตามโปรแกรมวิชาภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มี 2 ด้านที่แตกต่างกันกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน และการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เมื่อทดสอบรายคู่พบว่าไม่มีคู่ใดที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพบัณฑิตจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัจจัยความเสี่ยง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การพัฒนาตนและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.54	2	1.77	2.48	.086
	ภายในกลุ่ม	116.09	163	0.71		
	รวม	119.64	165			
การปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	7.75	2	3.87	5.26*	.006
	ภายในกลุ่ม	120.71	164	0.73		
	รวม	128.48	166			
การปฏิบัติต่อครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์	ระหว่างกลุ่ม	8.73	2	4.36	5.25*	.006
	ภายในกลุ่ม	133.78	161	0.83		
	รวม	142.52	163			
เอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	1.58	2	0.79	1.62	.203
	ภายในกลุ่ม	80.84	164	0.49		
	รวม	82.43	166			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.72	2	2.36	4.58*	.012
	ภายในกลุ่ม	83.00	161	0.52		
	รวม	87.73	163			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามี 2 ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน และการปฏิบัติต่อครูที่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์ ผู้วิจัยจึงทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพบัณฑิตจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัจจัยความเสี่ยง	ขนาด	ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่		
		เล็ก	กลาง	ใหญ่
การปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน	เล็ก	---	0.24	0.15*
	กลาง		---	0.21
	ใหญ่			---
การปฏิบัติต่อครูที่เลี้ยงและอาจารย์เทศก์	เล็ก	---	0.25	0.23
	กลาง		---	0.17*
	ใหญ่			---

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของปัจจัยความเสี่ยงในการประกันคุณภาพบัณฑิตจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่าด้านการปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงานมีหนึ่งคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ สำหรับด้านการปฏิบัติต่อครูที่เลี้ยงและอาจารย์เทศก์มีหนึ่งคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่

2. แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการวิเคราะห์แนวทางการบริหารความเสี่ยงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารความเสี่ยงกับการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา

ที่	ความเสี่ยง	แนวทางการบริหารจัดการ	ลำดับ
1	นักศึกษาแต่งกายผิดระเบียบของมหาวิทยาลัย	กำหนดตัวชี้วัดด้านแต่งกายไว้ในการประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยให้ครูที่เลี้ยง/อาจารย์เทศก์ประเมิน	6
2	นักศึกษาวางตนไม่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล	จัดอบรมให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในการวางตนในทุกสถานการณ์	4
3	นักศึกษาทำแผนการจัดเรียนรู้เพื่อส่งครูที่เลี้ยงกะทันหันหรือทำเมื่อทราบ	ถ่ายโอนการประเมินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครูที่เลี้ยงพร้อมทั้งการกำกับและติดตาม	2
4	นักศึกษาไม่ประพฤติตนตามคำตักเตือนของครูที่เลี้ยง/ครูนิเทศ	ตั้งคณะกรรมการพิจารณาพฤติกรรมของนักศึกษา และกำหนดเกณฑ์ในการลงโทษ	5
5	นักศึกษาขาดทักษะการเขียนโครงการทางวิชาการฝึกอาชีพและกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา	ก่อนออกฝึกสอน มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมให้ความรู้/ทักษะการเขียนโครงการ การใช้สถิติพื้นฐาน การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อ	3
6	นักศึกษาไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการนำเสนอโครงการวิจัย	เป็นการทบทวนให้กับนักศึกษาอีกครั้ง เนื่องจากรายวิชาดังกล่าวอาจเรียนไปก่อนฝึกประสบการณ์นานจนทำให้ลืม	1

จากตารางที่ 5 ด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษาสามอันดับแรกคือนักศึกษาไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการนำเสนอโครงการวิจัย และนักศึกษาขาดทักษะการเขียนโครงการทางวิชาการฝึกอาชีพและกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา ใช้หลักการบริหารจัดการโดยก่อนออกฝึกสอน มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมให้ความรู้/ทักษะการเขียนโครงการ การใช้สถิติพื้นฐาน การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นการทบทวนให้กับนักศึกษาอีกครั้ง เนื่องจากรายวิชาดังกล่าวอาจเรียนไปก่อนฝึกประสบการณ์นานจนทำให้ลืม ปัจจัยเสี่ยงต่อมาก็คือนักศึกษาทำแผนการจัดเรียนรู้เพื่อส่งครูที่เลี้ยงกะทันหันหรือทำเมื่อทราบ ใช้หลักการบริหารโดยถ่ายโอนการประเมินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครูที่เลี้ยงพร้อมทั้งการกำกับและติดตาม

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารความเสี่ยงกับการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน

ที่	ความเสี่ยง	แนวทางการบริหารจัดการ	ลำดับ
1	นักศึกษาเข้าร่วมสัมมนาระหว่างการปฏิบัติการฝึกสอนไม่ต่อเนื่อง	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจัดอบรมสัมมนาให้มีความเข้มข้นและกำกับติดตามการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง	4
2	นักศึกษามีโอกาสได้เข้าไปร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย	ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้นโดยจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและให้นักศึกษามีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	1
3	นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลาที่คณะครูกำหนด	แจ้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักศึกษาทราบชัดเจน	3
4	งานบริการของโรงเรียนมีมากกว่างานที่สอน	มหาวิทยาลัยชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ในการฝึกสอนของนักศึกษาให้โรงเรียนทราบอย่างชัดเจน	2
5	นักศึกษาไม่มีโอกาสในการเลือกสถานที่ฝึกสอนด้วยตนเอง	มหาวิทยาลัยให้นักศึกษาเลือกสถานที่ฝึกสอนด้วยตนเองได้มีบางโปรแกรมที่อาจารย์ประจำโปรแกรมเลือกให้	5

จากตารางที่ 6 ด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน พบว่า สามอันดับแรกคือนักศึกษามีโอกาสได้เข้าไปร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย ใช้หลักการบริหารจัดการโดยมหาวิทยาลัยส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้นโดยจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและให้นักศึกษามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น รองลงมาคืองานบริการของโรงเรียนมีมากกว่างานที่สอน ใช้การบริหารโดยมหาวิทยาลัยชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ในการฝึกสอนของนักศึกษาให้โรงเรียนทราบอย่างชัดเจน และนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลาที่คณะครูกำหนด ใช้หลักการบริหารโดยการแจ้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักศึกษาทราบชัดเจน

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารความเสี่ยงกับการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

ที่	ความเสี่ยง	แนวทางการบริหารจัดการ	ลำดับ
1	ครูพี่เลี้ยงให้คำแนะนำไม่ชัดเจน	สัมมนา/ประชุมชี้แจงครูพี่เลี้ยงในเรื่องบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ฯ	6
2	ครูพี่เลี้ยงมอบหมายงานอื่นนอกเหนือหน้าที่ภาระงานและงานวิชาการอื่นของโรงเรียน	สัมมนา/ประชุมชี้แจงครูพี่เลี้ยงในเรื่องบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	9
3	ครูพี่เลี้ยงไม่ได้ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดปายนิเทศ จัดนิทรรศการหรือโครงการพิเศษ	สัมมนา/ประชุมชี้แจงครูพี่เลี้ยงในเรื่องบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	10
4	กรณีที่นักศึกษามีปัญหา ครูพี่เลี้ยง/ไม่ได้แจ้งอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปหรืออาจารย์นิเทศก์ประจำ	อาจารย์นิเทศก์ประจำและอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปต้องซักถามนักศึกษาทุกครั้งไปนิเทศก์ เพื่อนำปัญหามาแจ้งให้ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพทราบและหาทางแก้ไข	7
5	อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ให้การนิเทศไม่ต่อเนื่อง	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีมาตรการในการกำกับติดตามที่เข้มงวด	8
6	อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ข้อเสนอแนะนักศึกษาไม่ครอบคลุมประเด็น	จัดประชุมอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป เพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ชัดเจน	1
7	อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปไม่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีมาตรการในการกำกับติดตามที่เข้มงวด	3
8	อาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมมีเวลาไม่เพียงพอในการเสริมเข้มการสอนวิชาเอก-โท ให้กับนักศึกษาเพื่อเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ทบทวนรายวิชาเพื่อเสริมความเข้มข้นในการเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาแต่ละโปรแกรม	2
9	อาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมไปนิเทศก์ไม่ต่อเนื่อง	จัดประชุมอาจารย์นิเทศก์ประจำ เพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ชัดเจน	4
10	อาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมขาดการติดตามการพัฒนาการทำแผนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีมาตรการในการกำกับติดตามที่เข้มงวด	5

จากตารางที่ 7 ด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ พบว่า สามอันดับแรกคืออาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ข้อเสนอแนะนักศึกษาไม่ครอบคลุมประเด็น เช่น การปฏิบัติตน การปฏิบัติงานในภาพรวม การทำแฟ้มสะสมผลงาน โครงการพัฒนานักเรียนเป็นต้น ใช้หลักการบริหารโดยจัดประชุมอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป เพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ชัดเจน รองลงมาคืออาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมมีเวลาไม่เพียงพอในการเสริมเข้มการสอนวิชาเอก-โท ให้กับนักศึกษาเพื่อเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ใช้หลักการบริหารโดยทบทวนรายวิชาเพื่อเสริมความเข้มข้นในการเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาแต่ละโปรแกรม และอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปไม่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ดังนั้นศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงควรมีมาตรการในการกำกับติดตามที่เข้มงวด

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารความเสี่ยงกับการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านเอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์

ที่	ความเสี่ยง	แนวทางการบริหารจัดการ	ลำดับ
1	นักศึกษาเข้าร่วมโปรแกรมเสริมความเข้มข้นวิชาการ ไม่ต่อเนื่อง	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และมีมาตรการในการเข้าร่วม	8
2	ศึกษานำเสนอโครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ต่อเนื่อง	ถ่ายโอนให้ครูที่เสี่ยงกำกับติดตามการนำเสนอโครงการของนักศึกษา	1
3	นักศึกษามีทักษะไม่ครอบคลุมหลักการวัดและประเมินผล	มหาวิทยาลัยจัดอบรมเสริมทักษะการวัดและประเมินผลก่อนลงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	2
4	นักศึกษานันทนาการประชุมไม่เป็นปัจจุบัน	ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจัดประชุมชี้แจงให้นักศึกษาทราบ	3
5	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในวิชาที่สอนยังไม่ครอบคลุม	ถึงบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	4
6	นักศึกษามีความรู้ในงานประจำน้อย	จัดอบรมเสริมทักษะด้านการปฏิบัติงานก่อนลงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	5
7	นักศึกษาลงปฏิทินบันทึกการสอนไม่เป็นปัจจุบัน	ถ่ายโอนให้ครูที่เสี่ยงคอยกำกับ ตรวจสอบการลงบันทึกการสอนให้เป็นปัจจุบัน	7
8	นักศึกษามีความสุขในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	ยอมรับความเสี่ยงนั้น และมีมาตรการให้ความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนในสถานการณ์นั้น ๆ	6

จากตารางที่ 8 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารความเสี่ยงกับการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านเอกสารและผลการประเมินการฝึกประสบการณ์ พบว่า มีสามอันดับคือนักศึกษานำเสนอโครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ต่อเนื่อง ใช้หลักการบริหารจัดการคือถ่ายโอนให้ครูที่เสี่ยงกำกับติดตามการนำเสนอโครงการของนักศึกษา รองลงมาคือนักศึกษามีทักษะไม่ครอบคลุมหลักการวัดและประเมินผล ใช้หลักการจัดการคือมหาวิทยาลัยจัดอบรมเสริมทักษะการวัดและประเมินผลก่อนลงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และนักศึกษานันทนาการประชุมไม่เป็นปัจจุบัน ใช้หลักการบริหารจัดการโดยศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจัดประชุมชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

อภิปรายผล

การสำรวจและวิเคราะห์ความเสี่ยงในการประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาพรวม พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา เป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับแรกที่จะต้องบริหารจัดการความเสี่ยงก่อน รองลงมาคือปัจจัยความเสี่ยงด้านการปฏิบัติต่อครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และการปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงานตามลำดับ สาเหตุของปัจจัย

ความเสี่ยงที่เกิดจากการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษาเป็นอันดับแรกนั้น สืบเนื่องจากนักศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยตรง โอกาสและผลกระทบจึงส่งผลโดยตรงต่อปัจจัยเสี่ยงทางตรงกับนักศึกษา สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยในทศวรรษหน้าที่กล่าวถึงครูในด้านความสามารถเป็นต้นแบบทางด้านคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน และชี้แนะแนวทางที่เหมาะสม ทั้งนี้หากการพัฒนาตนเองและ

แนวปฏิบัติตนของนักศึกษาเป็นปัจจัยเสี่ยงอันแรกคือ มหาวิทยาลัยจะต้องตระหนักในการพัฒนาครูเพื่อเป็นต้นแบบในการขึ้นนำสังคมไทยอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาโอกาส ผลกระทบ และการจัดลำดับความเสี่ยง พบว่า ด้านการพัฒนาตนเองและแนวปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษา ปัจจัยความเสี่ยงที่มีโอกาสและผลกระทบสูงที่จะต้องบริหารจัดการก่อนอันดับแรกคือนักศึกษาไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพและการนำเสนอโครงการวิจัย และนักศึกษาทำแผนการจัดเรียนรู้เพื่อส่งครูพี่เลี้ยงกะทันหัน หรือทำเมื่อทราบ รวมไปถึงนักศึกษาขาดทักษะการเขียนโครงการทางวิชาการฝึกอาชีพและกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงใจ ช่วยตระกูล (2551: 138) พบว่า ความเสี่ยงด้านลักษณะของผู้สอนมีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ในระดับ 0.835 โดยกล่าวว่าครูขาดทักษะในการเขียนโครงการงานเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ขาดการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน ขาดทักษะในการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน และขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้การที่นักศึกษาไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นพื้นฐานในการทำวิจัยในชั้นเรียนในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับด้านการปฏิบัติด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงาน พบว่าปัจจัยความเสี่ยงที่มีโอกาสและผลกระทบสูงที่จะต้องบริหารจัดการลำดับแรกคือนักศึกษามีโอกาสได้เข้าไปร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย และงานบริหารของโรงเรียนมีมากกว่างานที่สอน นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลาที่คณะครูกำหนดตามลำดับ ทั้งนี้ในการฝึกปฏิบัติงานการรับภาระงานบริหารของโรงเรียนมากกว่าภาระงานสอน มหาวิทยาลัยมีนโยบายในการติดตามกำกับ โดยการแต่งตั้งอาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมและอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปเข้าไปนิเทศก์นักศึกษาในขณะ

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และสัมมนาร่วมกับครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีมาตรการในการป้องกันพร้อมชี้แจงสัดส่วนการปฏิบัติงานของนักศึกษาให้ชัดเจน อย่างไรก็ตามความเสี่ยงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้หากขาดการกำกับและติดตาม สอดคล้องกับศรีวรรณ มีคุณ (2554: 35) กล่าวถึงการวัดประเมินคุณภาพของมาตรฐานการศึกษาอุดมศึกษาไทยว่า ยังมีคุณภาพน้อยอยู่ทำให้การจัดการเกี่ยวกับการศึกษานั้นเกิดคุณภาพต่ำ เนื่องจากการวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจน ดังนั้นการประเมินหรือการตรวจสอบมาตรฐานจะต้องมีการประเมินมาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยมีความตระหนักในปัจจัยความเสี่ยงข้างต้นอยู่แล้ว โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมและอาจารย์นิเทศก์ไปอย่างชัดเจน โดยมหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษามีความมั่นใจ มีความคุ้นเคยและมีการพัฒนาตนให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างรวดเร็วและเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ชัดเจนสำหรับครูพี่เลี้ยงมีบทบาทในการชี้แนะ มอบหมายงานในหน้าที่ครูให้แก่ นักศึกษาตามความเหมาะสม ให้คำแนะนำในการทำแผนการสอนและเรื่องต่างๆ รวมไปถึงการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดกิจกรรมพิเศษ นอกจากบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงแล้ว บทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปยังทำหน้าที่ไปการประสานงานระหว่างหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ จากหน่วยฝึก นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในกรอบงานที่มหาวิทยาลัยกำหนด สำหรับอาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมวิชา จะมีหน้าที่ในการเสริมเข้มการสอนวิชาเอก วิชาโท ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

นิเทศการสอน ร่วมปรึกษากับครูพี่เลี้ยง ตรวจสอบสื่อ การสอน การทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะนำส่งโรงเรียนเพื่อประกอบการประเมินผล การฝึกประสบการณ์ และจากการที่มหาวิทยาลัยมีการ กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนแล้วยังมีการสัมมนา ชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทราบ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่ายังคงพบความเสี่ยงใน บางประเด็น มหาวิทยาลัยจะต้องมีการกำกับติดตามผล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงในการ ประกันคุณภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาตนเอง และแนว ปฏิบัติทั่วไปของนักศึกษาสามอันดับแรกคือนักศึกษา ไม่เข้าใจการใช้สถิติพื้นฐานหรือการใช้เทคนิคการวิจัย เชิงคุณภาพและการนำเสนอโครงการวิจัย และ นักศึกษาขาดทักษะการเขียนโครงการทางวิชาการ ฝึกอาชีพ และกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษา ใช้หลัก การบริหารจัดการโดยก่อนออกฝึกสอน มหาวิทยาลัย ควรจัดอบรมให้ความรู้/ทักษะการเขียนโครงการ การใช้สถิติพื้นฐาน การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็น การทบทวนให้กับนักศึกษาอีกครั้ง เนื่องจากรายวิชา ดังกล่าวอาจเรียนไปก่อนฝึกประสบการณ์นานจน ทำให้ลืม ปัจจัยเสี่ยงต่อมาคือนักศึกษาทำแผนการจัด เรียนรู้เพื่อส่งครูพี่เลี้ยงกะทันหันหรือทำเมื่อทราบ ใช้หลักการบริหารโดยถ่ายโอนการประเมินการจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ให้ครูพี่เลี้ยงพร้อมทั้งการกำกับ และติดตาม สอดคล้องกับเจริญ เกษภูววัลย์ (2548) ที่เสนอว่าความเสี่ยงของผู้บริหารระดับองค์กรควรอยู่ บนพื้นฐานสำคัญคือการยอมรับความเสี่ยงในข้อจำกัด ที่มีอยู่ ซึ่งหมายถึงความเสี่ยงที่ยอมรับได้และไม่ จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุมนั้น ต่อมาคือ การถ่ายโอนความเสี่ยง ซึ่งหมายถึงความเสี่ยงที่ไม่ สามารถป้องกันได้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้เสมอ สุดท้ายคือ การวางระบบควบคุมภายในที่เหมาะสมและเพียงพอ

ต่อการป้องกันความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดและเกิดประสิทธิผล ส่วนความเสี่ยงด้าน การปฏิบัติทางด้านเวลาในการฝึกปฏิบัติงานพบว่า สามอันดับแรก คือนักศึกษามีโอกาสได้เข้าไปร่วมใน การพัฒนาชุมชนน้อย ใช้หลักการบริหารจัดการโดย มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมเครือข่าย ในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้นโดยจัดกิจกรรมที่ น่าสนใจและให้นักศึกษามีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มากยิ่งขึ้น รองลงมาคืองานบริการของโรงเรียนมี มากกว่างานที่สอน ใช้การบริหารโดยมหาวิทยาลัย ชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ในการฝึกสอนของ นักศึกษาให้โรงเรียนทราบอย่างชัดเจน และนักศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเวลาที่คณะครูกำหนด ใช้หลักการบริหารโดยการแจ้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักศึกษาทราบชัดเจน สอดคล้องกับด้านการปฏิบัติต่อครูพี่เลี้ยงและ อาจารย์นิเทศก์พบว่าสามอันดับแรกคืออาจารย์นิเทศก์ ทั่วไปให้ข้อเสนอแนะนักศึกษาไม่ครอบคลุมประเด็น เช่น การปฏิบัติตน การปฏิบัติงานในภาพรวม การทำแผน สะสมผลงาน โครงการพัฒนานักเรียนเป็นต้น ใช้หลัก การบริหารโดยจัดประชุมอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป เพื่อ ชี้แจงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ชัดเจน จัดประชุมอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป เพื่อชี้แจงบทบาท หน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปให้ชัดเจน รองลงมาคือ อาจารย์นิเทศก์ประจำโปรแกรมมีเวลาไม่เพียงพอ ในการเสริมเข้มการสอนวิชาเอก-โท ให้กับนักศึกษา เพื่อเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ใช้หลักการ บริหารโดยทบทวนรายวิชาเพื่อเสริมความเข้มข้นใน การเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา แต่ละโปรแกรม และอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปไม่เข้าร่วม กิจกรรมของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้หลัก การบริหารโดยศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมี มาตรการในการกำกับติดตามที่เข้มงวด สอดคล้องกับ งานวิจัยของสุรัชย์ เทียนขาว (2548) ที่กล่าวถึงความเสี่ยง

ทางการศึกษาเป็นการบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่างๆ การขาดบุคลากรฝ่ายสนับสนุนในสถานศึกษาโดยเฉพาะประถม-มัธยม เป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากครูมีภาระงานมากนอกเหนือจากงานสอน ไม่มีเวลาในการออกแบบการสอน เตรียมการสอน สอดคล้องกับนฤมล สอาดโฉม (2550) ได้กล่าวถึงวิธีการบริหารจัดการความเสี่ยงไว้ 5 วิธี คือการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การป้องกันก่อนจะเกิด การรับความเสี่ยงไว้เอง การถ่ายโอนความเสี่ยงให้กับหน่วยงานอื่นเหนือบุคคลอื่น และการประกันภัย และสอดคล้องกับเจริญ เกษภูววัลย์ (2548: 68-69) ที่กล่าวถึงวงจรความเสี่ยงโดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจความเสี่ยง การค้นหาและคัดเลือกรisk การวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยง และการตรวจสอบความเสี่ยง

เอกสารอ้างอิง

- โกศิษฐ์ เปลรินทร์. (2552). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม และคณะ. (2553). **การศึกษาแนวโน้มคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2562)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เจริญ เกษภูววัลย์. (2548). **การบริหารความเสี่ยง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พอดี จำกัด.
- เจนเนตร มณีนาถ และคณะ. (2548). **การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่ภาคปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟोनอล การพิมพ์ จำกัด.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล สอาดโฉม. (2550). **การบริหารความเสี่ยงองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฐานการพิมพ์ จำกัด.
- ประชิด สกฤษพัฒน์ และอุดม เชยกิจวงศ์. (2549). **วันสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญา.

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร/ปัจจัยความเสี่ยงในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการศึกษาเชิงลึกในการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง
2. ควรศึกษาวิจัยในเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น การประเมินความเสี่ยงเฉพาะด้านและกำกับติดตามเป็นรายไตรมาส
3. ควรศึกษาวิจัยผลกระทบและอิทธิพลของครูที่เสี่ยงในการดูแลเอาใจใส่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อการประกันคุณภาพนักศึกษา
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเกิดโอกาสและผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในระดับสูง เพื่อเป็นการป้องกัน/ป้องปรามไม่ให้เกิดความเสี่ยงระดับขั้นรุนแรงในอนาคต

- พลฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2546). รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- วิมลพร ไสยวรรณ. (2545). การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในหน่วยงาน **อุบัติเหตุและฉุกเฉิน** โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรীরวรรณ มีคุณ (2554). “ปัญหาสังคมในกลุ่มวัยรุ่นและนิสิตนักศึกษา.” **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**. 1(1): 17-24.
- สุรัชย์ เทียนขาว. (2548). **ข่าวปฏิรูปการศึกษา**. มติชนรายวัน 27/03/2548.
- เอียน สมิต, อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2550). “การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Facilitating Student-Centered Learning).” **วารสารศึกษาศาสตร์** 18(2) เดือนพฤศจิกายน 2549 - มีนาคม 2550.
- Best, J.W. (1986). **Research in Education Englewood Cliffs**. New Jersey: Prentice-Hall Inc.,
- Cronbach L, J. (1984). **Essentials of Psychological Testing**. 4th ed. New York: Harpen & Row Publishers.
- Katz.D and Kahn R. L. (1978). **The Social Psychology of Organizations**. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Gray, clifford F. and Larson, E. W. (2006). **Project Management**. 3rd de. Singapore: Mc Grawhill companies, Inc.
- Krejcie,R.V. & Morgan, D.W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities.” **Educational and Psychological Measurement** 30(3): 607-610.
- Reimers, Eleonora Villegas.(2003). **Teacher Professional Development : An International Review of the Literature**. Paris: CHEMS.